ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2021
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Το αύριο δεν είναι πια αδιαπέραστο πέπλο

Πριν από την κατάρρευση της ιδέας της προόδου, το αύριο ήταν πάντα φωτεινό, ανακουφιστικά καλύτερο από το παρόν, μια εποχή πρωτόγνωρων επιτευγμάτων και θαυμάτων. Η κατάρρευση των μεγάλων αφηγήσεων για το μέλλον, οι ολοκληρωτισμοί του 20ού αιώνα και η ανάδυση σοβαρών παγκόσμιων απειλών ύψωσαν μαύρο τείχος στο αύριο, δίνοντας θέση μόνο στα ατομικά οράματα, συρρίκνωσαν όλες τις προσδοκίες στο τώρα. Όμως, η τελευταία κρίση κατάφερε ένα απροσδόκητο πλήγμα στο παρόν και στη λατρεία του, θυμίζοντας ότι το μέλλον νοηματοδοτεί κάθε μας πράξη, η απαλοιφή του σημαίνει και απαλοιφή όλης της παρελθούσας ανθρώπινης εμπειρίας.

Σε έρευνα του Pew Research Center, περίπου χίλιοι ειδικοί, πρωτοπόροι στην έρευνα και στην καινοτομία, ηγετικές φυσιογνωμίες στην πολιτική και στην οικονομία, ακτιβιστές, σκιαγράφησαν την κανονικότητα του 2025, συμφωνώντας ότι θα είναι περισσότερο τεχνολογική. Το 47% δήλωσε ότι η ζωή θα είναι χειρότερη για τους περισσότερους ανθρώπους. Δίνοντας στο μέλλον το βάρος της σημερινής πραγματικότητας, προέβλεψαν ότι θα έχουν αυξηθεί οι κοινωνικές και φυλετικές ανισότητες, η μαζική επιτήρηση για λόγους ασφαλείας, οι ανελευθερίες, ο αυταρχισμός, αλλά και το ψηφιακό έγκλημα, η ανεξέλεγκτη παραπληροφόρηση, η ψηφιακή προπαγάνδα, η κοινωνική πόλωση, η ρητορική μίσους, οι διενέξεις κρατών. Θα έχει περιοριστεί η δυνατότητα ορθολογικής συζήτησης και χάραξης πολιτικής βάσει τεκμηρίων. Θα έχουν χαθεί θέσεις εργασίας λόγω αυτοματισμού, και μαζί μέρος της ψυχικής υγείας και της κοινωνικής συνοχής.

Το 39% δήλωσε, αντιθέτως, πως το 2025 η ζωή θα είναι καλύτερη για τους περισσότερους ανθρώπους, πιο εύκολη σε έναν τηλε-κόσμο με νέα όπλα κατά αναδυόμενων απειλών, με έξυπνες πόλεις, έξυπνες υπηρεσίες, ασφαλέστερα συστήματα, που θα αναδιατάξουν τα πρότυπα και τους χώρους εργασίας, θα βελτιώσουν την υγειονομική περίθαλψη, την κοινωνική συμβίωση, την οικογενειακή ζωή, θα εξασφαλίσουν καθαρότερο περιβάλλον και υψηλότερη ποιότητα ζωής. Οι κρίσεις ενισχύουν την ενσυναίσθηση εμπρός στα κοινά δεινά, τη θετική κοινωνική απόκριση, είπαν. Ο φόβος γίνεται ένα ανθρώπινο αντανακλαστικό, ακίνδυνο για την εξάσκηση των πράξεων.

Πάντως, όπως αφηγείται η Ιστορία, δεν επιβεβαιώθηκαν ούτε οι μεγάλοι φόβοι ούτε οι υψηλές προσδοκίες που έτρεφαν οι άνθρωποι ανά τους αιώνες. Προβλέψεις που αναστάτωναν γενιές δεν επαληθεύτηκαν ποτέ.

Όμως το παρόν δεν μας αποτρέπει πια να φανταστούμε το μέλλον, το αντίστροφο. Το αύριο, από αδιαπέραστο πέπλο, γίνεται και πάλι πεδίο εκκόλαψης* προσδοκιών.

Σωρεύουμε δυνάμεις ενάντια στα μελλοντικά ερείπια. Επιμένουμε στην ανάσα της προσμονής, νιώθουμε ήδη τον αέρα της απαντοχής** να καίει τα χείλη μας. Άλλωστε, τι άλλο μπορούμε να κάνουμε;

** εκκόλαψη: (μτφ) η πλήρης διαμόρφωση και εμφάνιση υπό την επίδραση ορισμένου περιβάλλοντος*

*** απαντοχή: το να περιμένει κανείς να συμβεί κάτι, η ελπίδα, η προσδοκία ευνοϊκής εξέλιξης*

Διασκευή από τον ημερήσιο Τύπο (21-03-2021)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Τι περιμένουν τελικά από τις σπουδές τους, ποιες οι σκέψεις, οι επιθυμίες, τα όνειρα και οι απόψεις τελειοφοίτων; «Όταν με ρωτούν με τι θέλω να ασχοληθώ, δεν έχω ποτέ κάποιο συγκεκριμένο επάγγελμα στο μυαλό μου. Θέλω μια δουλειά δημιουργική, ένα εργασιακό περιβάλλον που θα μου επιτρέπει να εξελίσσομαι ως άνθρωπος, να ταξιδεύω, να διευρύνω τους ορίζοντές μου, να υπερασπίζομαι τα δικαιώματα όλων των πλασμάτων και να βάλω και εγώ το λιθαράκι μου στη δόμηση μιας κοινωνίας ισότητας» λέει η Τάνια από το 1^{ο} Γενικό Λύκειο Χανίων. «Από τη μια πλευρά θα ήθελα να αφήσω τη ζωή μου να με οδηγήσει και από την άλλη, ζώντας σε μια χώρα χωρίς σίγουρη επαγγελματική αποκατάσταση, τίποτα δεν είναι βέβαιο. Θα ήθελα να έχω την ευκαιρία να ασχοληθώ πραγματικά με την έρευνα και να ταξιδέψω στο εξωτερικό, όχι για μόνιμη εγκατάσταση. Θα ήθελα να προσφέρω μέσα από το επάγγελμά μου στην κοινωνία, να ξεπληρώσω όλα αυτά που μου πρόσφερε η Ελλάδα, όσο πληγωμένη και αν είναι, και οι άνθρωποι που με μεγάλωσαν και με δίδαξαν» επισημαίνει η Αντωνία.

Όσο για τον επαγγελματικό προσανατολισμό, λέει ο Σπύρος «πρέπει να είναι αναπόσπαστο κομμάτι της σχολικής πορείας, και μάλιστα θα πρέπει να εντάσσεται στο σχολικό πρόγραμμα από το Γυμνάσιο. Όσον αφορά την κοινωνία, το πρόβλημα που παρουσιάζεται λόγω του ελλιπούς επαγγελματικού προσανατολισμού είναι η προτίμηση δημοφιλών επαγγελμάτων και η αδιαφορία προς τα υπόλοιπα. Οι περισσότεροι μαθητές ακολουθούν την πεπατημένη, με αποτέλεσμα τον κορεσμό ορισμένων επαγγελμάτων και την αύξηση της ανεργίας». Ενώ η Αλεξάνδρα συνεχίζει λέγοντας ότι «ως τελειόφοιτοι, βλέποντας την αδυναμία ένταξης στην ελληνική αγορά εργασίας, νιώθουμε εγκλωβισμένοι σε μια χώρα επαγγελματικά υπανάπτυκτη, καθώς τα ποσοστά ανεργίας αυξάνονται και η ανάγκη για επιβίωση υπερβαίνει την ικανοποίηση προσδοκιών και ονείρων. Η αγορά εργασίας σε μεγάλο ποσοστό δεν προσφέρει επαγγελματική ανέλιξη, καταπιέζει τις ανεξάρτητες επιχειρήσεις και τους ελεύθερους επαγγελματίες. Λόγω της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης της χώρας, πολλοί νέοι καταλήγουν να συμβιβάζονται με μη επιθυμητές θέσεις εργασίας ή να καταφεύγουν σε άλλες χώρες με περισσότερες επαγγελματικές ευκαιρίες».

Διασκευή από τον ημερήσιο Τύπο (24-05-2021)

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Στον Σείριο*

Στον Σείριο υπάρχουνε παιδιά
ποτέ δε βάλαν έγνοια στην καρδιά
δεν είδανε πολέμους και θανάτους
και πάνω απ' τη γαλάζια τους ποδιά
φοράν τις Κυριακές τα γιορτινά τους.

Τις νύχτες που κοιτάν τον ουρανό
έν' άστρο σα φτερό θαλασσινό
παράξενα παιδεύει το μυαλό τους
τους φαίνεται καράβι μακρινό
και πάνε και ρωτάν τον δάσκαλό τους.

Αυτή, τους λέει, παιδιά μου είναι η γη,
του σύμπαντος αρρώστια και πληγή:
εκεί τραγούδια λένε, γράφουν στίχους,
κι ακούραστοι του ονείρου κυνηγοί
κεντάνε με συνθήματα τους τοίχους.

Στον Σείριο δακρύσαν τα παιδιά
και βάλαν από εκείνη τη βραδιά
μιαν έγνοια στη μικρούλα τους καρδιά.

** Σείριος: το όνομα ενός φωτεινού αστεριού*

Νίκος Γκάτσος, *Κείμενα της νεώτερης λογοτεχνίας (και απόψεις για την ποίηση)*, Γ. Σπανός κ.ά, 1987

Θέμα Α

Α1. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο της δεύτερης παραγράφου του Κειμένου 2 «Όσο για τον επαγγελματικό προσανατολισμό... με περισσότερες επαγγελματικές ευκαιρίες» (60-70 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Β

Β1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω περιόδους λόγου, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη ***Σωστό*** ή ***Λάθος:***

α. Προτού αμφισβητηθεί η έννοια της προόδου, οι άνθρωποι έβλεπαν με αισιοδοξία το μέλλον.
β. Κατά την τελευταία κρίση, κλονίστηκε η πίστη στο παρόν.
γ. Σύμφωνα με την έρευνα, το 47% δήλωσε ότι στο μέλλον θα μειωθεί η ανεξέλεγκτη παραπληροφόρηση.
δ. Δεν επαληθεύτηκαν ποτέ ιστορικά τα πολύ απαισιόδοξα ή τα πολύ αισιόδοξα σενάρια για την πορεία του ανθρώπου.
ε. Το παρόν δεν μας επιτρέπει πλέον να οραματιστούμε το μέλλον.

Μονάδες 10

Β2. **α.** Να γράψετε δύο τίτλους που να αποδίδουν το περιεχόμενο του Κειμένου 2, έναν με κυριολεκτική κι έναν με μεταφορική χρήση της γλώσσας (μονάδες 8).

β. Τι επιδιώκεται με τη χρήση στατιστικών στοιχείων στο Κείμενο 1 (μονάδες 3) και τι με την εκτεταμένη χρήση μαρτυριών στο Κείμενο 2 (μονάδες 4);

Μονάδες 15

Β3. Πρόθεση της συντάκτριας του Κειμένου 1, στην τελευταία παράγραφο «Όμως το παρόν... μπορούμε να κάνουμε;», είναι να ευαισθητοποιήσει τους/τις αναγνώστες/αναγνώστριες. Να αναφέρετε τρεις (3) διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει τον στόχο της, παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6), και να εξηγήσετε τη λειτουργία της καθεμιάς από αυτές στο κείμενο (μονάδες 9).

Μονάδες 15

Θέμα Γ

Γ1. Γιατί, κατά τη γνώμη σας,

«Στον Σείριο δακρύσαν τα παιδιά
και βάλαν από εκείνη τη βραδιά
μιαν έγνοια στη μικρούλα τους καρδιά.»;

Να απαντήσετε, αξιοποιώντας τρεις (3) διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες του ποιήματος.

Θα ήσαστε ικανοποιημένοι/ες ή δυσαρεστημένοι/ες, αν ζούσατε, όπως τα παιδιά στον Σείριο και γιατί;

(150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Σε μια νεανική ιστοσελίδα δημοσιεύονται τα Κείμενα 1 και 2 και καλείσαι, αφού τα μελετήσεις, να απαντήσεις με ένα άρθρο (350-400 λέξεις), στην ίδια ιστοσελίδα, στα παρακάτω ερωτήματα:

α) Με ποια εφόδια πιστεύεις ότι θα μπορέσεις να αντιμετωπίσεις τον κόσμο στην περίπτωση που επιβεβαιωθούν οι ανησυχίες που περιγράφονται στην παράγραφο 2 του Κειμένου 1;

β) Με ποιες συγκεκριμένες δράσεις, κατά τη γνώμη σου, θα μπορούσατε εσείς οι νέοι να βελτιώσετε τον κόσμο;

Μονάδες 30

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. **Στο εξώφυλλο** να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. **Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω** να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. **Στην αρχή των απαντήσεών σας** να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση**. Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ